

Wyrok z dnia 3 czerwca 1998 r.

I PKN 49/98

1. Uznanie przez inwestora przy odbiorze robót, że prace wykonano wadliwie lub niezgodnie z umową, nie powoduje obniżenia wynagrodzenia pracowników, jeżeli uprzednio pracodawca zaakceptował wykonanie tych robót, jako odpowiadające wymaganym kryteriom jakościowym.

2. Pracownik nie ponosi ryzyka związanego z działalnością pracodawcy (art. 117 § 2 KP). Nie jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa dochodzenie przez pracowników roszczeń o należne im wynagrodzenie za pracę w sytuacji, gdy nie ponoszą winy za nieosiągnięcie przez pracodawcę spodziewanych korzyści z działalności gospodarczej.

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 1998 r. sprawy z powództwa Marka B., Marka Z., Jerzego Z., Krzysztofa P. i Władysława P. przeciwko Przedsiębiorstwu Usługowo-Produkcyjno-Handlowemu „B.” Spółce z o.o. w B.Z. o zapłatę, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 19 marca 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Powodowie: Marek B., Marek Z., Jerzy Z., Krzysztof P. i Władysław P. wystąpili z powództwami przeciwko Przedsiębiorstwu Usługowo-Produkcyjno-Handlowemu „B.” Spółka z o.o. w B.Z. o zasądzenie w markach niemieckich wynagrodzenia za pracę, ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, diet wjazdowych i wyjazdowych, zwrotu kaucji oraz ekwiwalentu z tytułu świadczeń na wyżywienie. Powodowie Marek B. i Jerzy Z. domagali się ponadto sprostowania świadectw pracy. Strona pozwana nie

uznała powództwa i wniosła powództwo wzajemne o odszkodowanie bez bliższego uzasadnienia.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Busku Zdroju zarządził połączenie spraw do ich wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia na zasadzie art. 219 KPC.

Wyrokiem z dnia 31 grudnia 1996 r. [...] Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego Przedsiębiorstwa na rzecz powodów następujące należności:

- 1) na rzecz Marka B. kwotę 3.726,88 marek niemieckich z 8% od dnia 20 czerwca 1995 r.;
- 2) na rzecz Marka Z. kwotę 3.955 marek niemieckich z 8% od dnia 16 maja 1995 r.;
- 3) na rzecz Jerzego Z. kwotę 3.770,70 marek niemieckich z 8% od dnia 16 czerwca 1995 r.;
- 4) na rzecz Krzysztofa P. kwotę 3.,728,20 marek niemieckich z 8% od dnia 16 maja 1995 r.;
- 5) na rzecz Władysława P. kwotę 666,70 marek niemieckich z 8% od dnia 1 kwietnia 1995 r.

Ponadto Sąd sprostował wydane przez pozwanego świadectwa pracy w taki sposób, że w świadectwie Marka B. nakazał wpisać jako datę wygaśnięcia stosunku pracy „19 czerwca 1995 r.”, a w świadectwie Jerzego Z. datę „16 czerwca 1995 r.”. W pozostałej części Sąd powództwo oddalił.

Sąd Rejonowy ustalił, że wszyscy powodowie byli zatrudnieni w pozwanym Przedsiębiorstwie w 1995 r. na podstawie umów o pracę na czas określony do czasu zakończenia kontraktu na budowie zagranicznej w Niemczech. Umowy te wygasły w odniesieniu do Marka B. 7 maja 1995 r., a do pozostałych 16 czerwca 1995 r. Strona pozwana nie kwestionowała sprostowania świadectw pracy w dacie wykazanej przez powodów. Sporne wynagrodzenia powodów Sąd Rejonowy ustalił na podstawie opinii biegłego z dziedziny księgowości, który w oparciu o dostępną dokumentację dokonał szczegółowych wyliczeń wynagrodzenia za wskazany okres, jak i pozostałych świadczeń.

Zdaniem Sądu Rejonowego biegły zasadnie zakwestionował i odrzucił sposób wyliczenia przez pozwanego wynagrodzenia, którego wysokość miałyby być ograniczona do 30% zafakturowanego i zapłaconego przez kontrahenta zagranicznego przerobu. Wobec braku takiego zapisu w zawartych umowach o pracę, Sąd Rejonowy dzieląc w całości opinię biegłego odrzucił zarzuty i dowody ze świadków

zgłoszone w piśmie procesowym pozwanego na okoliczność obowiązującego w przedsiębiorstwie systemu wynagrodzenia, jakości pracy powodów, zakresu robót poprawkowych oraz organizacji pracy na budowie. Sąd zwrócił uwagę na to, że strona pozwana poza lakoniczną odpowiedzią na pozew i złożeniem pozwu wzajemnego nie zgłaszała żadnych dowodów, uchylała się od podejmowania wezwań sądowych. Dlatego złożenie wniosków dowodowych po roku od złożenia pozwów i po niekorzystnej opinii biegłego, Sąd uznał za działanie mające na celu dalszą zwłokę postępowania. Ponadto uznał, że ustalanie „obowiązującego systemu wynagradzania” za pośrednictwem świadków jest niewłaściwe, skoro od lat pozwana Spółka nie opracowała dokumentów płacowych. W umowach o pracę nie określono, że wynagrodzenie powodów ma być obliczone od 30% wynagrodzenia pozwanego uzyskanego od kontrahenta zagranicznego. Zbędne też byłoby przesłuchanie świadków na okoliczność jakości pracy, zakresu robót poprawkowych na potrzeby powództwa wzajemnego, skoro nie zostało opłacone i pozwy zostały zwrócone. Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na podstawie art. 78 i nast. KP, a w części dotyczącej sprostowania świadectw pracy na podstawie art. 97 § 2 KP.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z dnia 19 marca 1997 r. [...] oddalił apelację pozwanej. W uzasadnieniu wyroku Sąd ten stwierdził, że przepisy Kodeksu pracy dotyczące wynagrodzenia za pracę mające zapewnić jego ochronę zawierają zasadę, że gdy pracownik jest dłużnikiem, to potrącenie z jego wynagrodzenia może odbyć się tylko przy zachowaniu zasad określonych w art. 87 KP. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego kwestia potrącenia z wynagrodzenia powodów ewentualnych należności strony pozwanej (innych niż wymienione w art. 87 KP) mogła być rozważona w powództwie wzajemnym w razie spełnienia przesłanek z art. 204 § 1 KPC. Potrącenie z wynagrodzeń powodów nie może nastąpić w związku z treścią art. 82 KP. Wadliwe, ale niezawinione wykonanie przez pracownika produktu lub usług nie niweczy jego prawa do wynagrodzenia. Umowa o pracę jest umową starannego działania, a nie rezultatu. Podnoszona przez stronę pozwaną okoliczność, że z tytułu niewłaściwego wykonania robót objętych kontraktem poniosła straty finansowe - w ocenie Sądu drugiej instancji - nie daje podstaw do pozbawienia powodów wynagrodzeń za pracę.

Od powyższego wyroku Sądu Wojewódzkiego Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjno-Handlowe „B.” Spółka z o.o. w B.Z. wniosło kasację, w której zarzuciło naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastoso-

wanie art. 82 i art. 8 KP na skutek uznania, że pracownikom należy się wynagrodzenie za pracę niewłaściwie wykonaną. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, gdyż nie wypłacone powodom wynagrodzenia za ostatni miesiąc ich pracy, nie było potrąceniem, lecz jedynie niewypłaceniem nienależnego wynagrodzenia za wadliwie wykonaną pracę kamieniarską, za którą wynagrodzenie nie przysługuje. W uzasadnieniu kasacji skarżący stwierdził, że zaskarżone orzeczenie zapadło w stanie faktycznym, który zasadniczo nie budzi kontrowersji, gdyż z pozwanymi została zawarta umowa w ramach akordu zryczałtowanego, na podstawie której pracownicy mieli uzyskać kwotę 30% wynagrodzenia netto, osiągniętego przez pozwanego od kontrahenta niemieckiego. W umowie pisemnej powołano się tylko na akord, jednakże między stronami bezsporny był sposób ustalania wynagrodzenia. Pracodawca nie osiągnął wynagrodzenia, jakie kalkulował.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 393¹ KPC kasację można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2). W niniejszej sprawie skarżący oparł swoją kasację na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 82 i 8 KP. Wobec braku w kasacji zarzutu popełnienia przez Sąd drugiej instancji uchybień procesowych, które mogłyby mieć istotny wpływ na wynik sprawy, Sąd Najwyższy jest związany stanem faktycznym sprawy ustalonym w toku postępowania przez Sąd pierwszej instancji oraz zaakceptowanym przez Sąd drugiej instancji i uznanym za prawidłowy. Wynika to wyraźnie z przepisu art. 393¹⁵ KPC. Z ustaleń Sądu przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku (opartych na opinii biegłego sądowego mgr Józefa W.) wynika, że powodowie nie otrzymali należnego im wynagrodzenia akordowego, obliczonego według uzyskiwanych średnio zarobków w okresie umownym oraz za godziny ponadnormatywnie przepracowane, zgodnie z ustną umową oraz przysługujących im innych należności. Sąd Rejonowy zasądził należności powodów zgodnie z art. 78 KP. Skarżący nie kwestionuje w kasacji wysokości uwzględnionych roszczeń powodów, a jedynie twierdzi, że nie wypłacił wynagrodzenia, gdyż nie należało się im za wadliwie wykonaną pracę, na skutek czego nie osiągnął kalkulowanych

korzyści z kontraktu zagranicznego. Jednakże twierdzenia te nie znajdują odzwierciedlenia w ustaleniach Sądów obu instancji, gdyż pozwany nie udowodnił tych okoliczności, ani nie wykazał wyrządzenia szkody przez określonych pracowników. W tej sytuacji brak było podstaw do zastosowania art. 82 KP, gdy Sądy obu instancji ustaliły, że powodowie nie ze swej winy wadliwie wykonywali pracę i wyrządzili pracodawcy szkodę. Nie było zatem podstaw do redukcji ich wynagrodzenia za pracę wykonaną w systemie akordowym. Powodowie wykonywali pracę podporządkowaną pod kierownictwem ustanowionym przez pracodawcę. Skoro powodowie wykonywali pracę zgodnie z poleceniami kierownika budowy, który akceptował jakość i wyniki ich pracy, pracodawca był obowiązany wypłacić im wynagrodzenie zgodnie z art. 86 i 94 pkt 3 KP, a tego obowiązku nie wykonał z naruszeniem tych przepisów. Pracodawca, pod którego kierownictwem jest wykonywana praca w systemie akordowo-zadaniowym obowiązany jest bieżąco kontrolować jakość wykonanych usług przez pracowników, stosować obiektywne i sprawiedliwe kryteria oceny wyników pracy oraz prowadzić należytą ich dokumentację (art. 94 pkt 2, 9 i 9a KP).

Uznanie przez inwestora przy odbiorze robót, że prace zostały wadliwie wykonane, niezgodnie z umową, nie ma wpływu na ograniczenie z tego tytułu wynagrodzenia pracowników, jeżeli uprzednio pracodawca zaakceptował wykonanie tych robót, jako odpowiadające wymaganym kryteriom jakościowym. Skutki ekonomiczne niezyskania przez pracodawcę kalkulowanych korzyści z realizacji kontraktu na wykonanie prac budowlanych zagranicznych obciążają pracodawcę i nie mogą być przerzucane na pracowników. Pracownik nie ponosi ryzyka związanego z działalnością zakładu (art. 117 § 2 KP), gdyż ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej obciąża pracodawcę. W tym świetle okazuje się, że zarzut kasacji naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 82 KP jest bezpodstawny. Zdaniem Sądu Najwyższego nie jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa dochodzenie przez pracowników roszczeń o należne im wynagrodzenia za pracę w sytuacji, gdy nie ponoszą winy nieosiągnięcia przez pracodawcę kalkulowanych korzyści z określonej operacji gospodarczej i nie można im przypisać przyczynienia się do powstania szkody pracodawcy. W związku z tym brak jest podstaw do uznania, że zaskarżony wyrok narusza art. 8 KP.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że nie ma w sprawie usprawiedliwionych podstaw kasacji i dlatego na zasadzie art. 393¹² KPC orzekł, jak w sentencji.

